

С. І. Блоцька

Житомирський державний університет

імені Івана Франка

Науковий керівник: канд. пед. наук,

доцент В. О. Калінін

Формування соціокультурної компетенції учнів старшої школи на основі віршованих творів

Оволодіння іноземною мовою як засобом міжкультурного спілкування неможливе без одночасного вивчення культури даної країни. Як зазначає О.А. Корнілов, «якщо під культурою розуміти все, що робить та думає нація, то мова фіксує, як ця нація думає» [1]. Тобто, культура – це своєрідна оболонка, всередині якої суспільство існує, думає, та спілкується один з одним. Можна сказати, що мова, з одного боку, відображає специфіку мислення народу, а з іншого, навіть обумовлює специфіку мислення та поведінки людей.

Згідно програми з іноземних мов загальноосвітня школа повинна формувати цілісну систему універсальних знань, умінь і навичок, а також розвивати чотири основні компетенції: мовну, мовленнєву, соціокультурна та загальнонавчальну. На сучасному етапі розвитку все більшого значення набуває саме соціокультурна компетенція, адже плюрилінгвістичний підхід до вивчення іноземних мов, який проголосила Рада Європи, має на увазі удосконалення чотирьох основних компетенцій учнів та приділення значної уваги саме соціокультурній. На думку науковців вона являє собою засвоєння культурних та духовних цінностей свого та інших народів, норм, що регулюють стосунки між націями, поколіннями, сприяють естетичному та морально-естетичному розвитку [1].

Соціокультурна компетенція передбачає наявність знань про національно-культурні особливості країн, норми мовленнєвої і не мовленнєвої поведінки її етнічних представників і вміння адекватно реагувати й будувати свою поведінку відповідно до цих особливостей і норм. Окрім того, соціокультурну компетенцію розглядають як здатність через комунікативну поведінку членів суспільства вирізняти специфічні риси цього суспільства та його культури [3; 3].

Формування соціокультурної компетенції у зв'язку з навчанням іноземної мови має на меті передачу учню мінімуму фонових знань, якими володіє носій мови. Це певною мірою нагадує акультурацію, проте набуття знань про культуру іншого народу відрізняється від цього процесу. Той, хто вивчає іноземну мову, залишається носієм власної культури, але його фонові знання поповнюються, збагачуються, набуваючи елементів культури країни, мова якої вивчається. Таким чином, він стає певною мірою носієм світової культури і починає краще розуміти та цінувати власну культуру [4].

Соціокультурна компетенція дозволяє тим, хто спілкується іноземною мовою, відчувати себе практично рівними з носіями мови (по відношенню до культури), що є суттєвим кроком на шляху до оволодіння іноземною мовою [5].

Вчені довели, що на формування соціокультурної компетенції впливає низка чинників: загальний розвиток, навчання, спілкування, взаємовідношення культури та мови, взаєморозуміння, культура спілкування, соціальне середовище, історія, культурна спадщина, світогляд, самооцінка, спрямованість [7; 143]. Більшою мірою ці чинники повинні спонукати учнів, які навчаються в масових школах, де вони менше володіють знаннями про культуру країни, мову якої вивчають [2; 41]. Проте, оволодіння національною культурою передбачає не тільки засвоєння культурологічних знань (фактів культури), але і формування здатності і готовності розуміти ментальність носіїв мови, яка вивчається, а також особливості поведінки народу цієї країни. Мова має вивчатися як елемент культури, який дозволяє, застосувавши досвід поколінь, здійснювати вплив на формування національної культурної ситуації [4].

Ми вважаємо, що формування соціокультурної компетенції буде успішним, якщо воно базуватиметься на основі віршованої літератури, тому що на старшому етапі навчання учні мають добре розвинену чутливо-емоційну сферу, а тому проявляють інтерес до поезії, музики та літератури. При підготовці до дослідження формування соціокультурної компетенції учнів старшої школи, нами було підібрано вірші англійських письменників, які пов'язані з культурою Великобританії, її історією, соціальним життям. Серед творів, обраних нами, слід зазначити наступні: Р. Кіплінг "The River's Tale", Р. Браунінг "Home Thoughts, from Abroad", Г. Лонгфелло "The Arrow and the Song", Е. Несбіт "To the Queen of England", Т. Х'юз "Poem for a Lost

Princess”. При підборі матеріалу нами було враховано вікові, психологічні та пізнавальні можливості старшокласників, їхній загальний розвиток, специфіку інтелектуального розвитку в період юності а також доцільність та різноманітність способів організації навчально-пізнавальної діяльності учнів і навчальних занять, які б сприяли зацікавленості культурними цінностями свого та іншого народів.

Під час педагогічної практики ми провели анкетування серед учнів контрольної та експериментальної груп для того, щоб дослідити рівень сформованості соціокультурних знань та вмінь. Кожна з представлених груп показала достатньо низький рівень знань соціокультурної спрямованості, проте всі учні виявили бажання дізнатися більше про культурну та соціальну сторони життя країни, мова якої вивчається.

Наразі нами опрацьовуються тексти віршів з метою збагачення недостатніх соціокультурних знань учнів. Високу ефективність показали вправи на доповнення соціокультурної інформації (fill in the missing sociocultural information, complete the sentences using sociocultural information studied, make up a dialogue using sociocultural information from the poem).

Приріст соціокультурних вмінь в експериментальній групі склав 38%, що свідчить про доцільність використання віршів у формування соціокультурної компетенції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Корнилов О.А. Языковые картины мира как отражение национальных менталитетов (автореферат) / О. А. Корнилов. – М., 2000. Режим доступу: <http://www.dissercat.com/content/yazykovye-kartiny-mira-kak-otrazheniya-natsionalnykh-mentalitetov>
2. Макковеева Ю. А. Работа с песенным материалом на уроке английского языка / Ю. А. Макковеева. – М., Иностранные языки в школе, 2012. – 112 с.
3. Починок Т. В. Формирование социокультурной компетенции как основы межкультурного общения / Т. В. Починок. – М., Иностранные языки в школе, 2007. – 110 с.
4. Сидоренко І. М. Соціокультурна компетенція і контексті формування комунікативної культури студентів / І. М. Сидоренко. – К., 2011. Режим доступу: <http://kamts1.kpi.ua/ru/node/571>
5. Cullen B. Practical Techniques for Teaching Culture in the EFL Classroom / B. Cullen. – The Internet TESL Journal, 2000. – Access mode: <http://iteslj.org/Techniques/Cullen-Culture.html>
6. Evans V. Upstream. Level B1 / V. Evans, J. Dooley. – Express Publishing, 2007. – 166 p.
7. Harmer J. How to Teach English / J. Harmer. – Longman, 2001. – 190 p.
8. Sharman E. Across Cultures / E. Sharman. – Longman, 2004. – 160 p.